

**Projekta “Atvērta platforma līdzdarbīgai dabaszinātņu izglītībai pilsētā”
Zinātnes reportieru rokasgrāmata**

2. daļa. Aktivitātes reportieru prasmju apguvei un padziļināšanai

Šis projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas “Apvārsnis 2020” saskaņā ar dotācijas līgumu Nr. 824466.

Šajā brošūrā atrodamas aktivitātes, kas papildina informāciju rokasgrāmatas 1. un 2. daļā. Aktivitātes ir veidotas tā, lai skolēni apgūtu visus posmus, sākot no jautājumu uzdošanas līdz informācijas vākšanai un gala ziņojuma rakstīšanai, fokusējoties galvenokārt uz reportieriem nepieciešamo prasmju attīstīšanu, tomēr daudzas aktivitātes noderēs visai *zinātnes komandai*.

Dažādu tekstu paraugi materiālā nav iekļauti ar nolūku. Ja iespējams, izmantojiet tekstus, kas saistīti ar izvēlēto pilsētas izaicinājumu un problēmu, kurai jūs pievērsāties savā pilsētā. Šādi teksti Jums palīdzēs labāk saprast pētāmo problēmu un sagatavot gala ziņojumu.

Vairums aktivitāšu ir veidotas klātienēs nodarbību formai, tomēr tās viegli pielāgojamas tiešsaistes nodarbībām, ja drošības noteikumi Jūsu pilsētā pagaidām neatļauj klātienēs nodarbības. Visus neskaidros jautājumus var noskaidrot vērsoties pie reportieru komandas konsultanta (Linda Zeibote, linda@videsskola.lv).

Aktivitātes izmēģinātas GLOBE programmas skolās un Jauno vides reportieru programmā Čehijā. Ceram, ka tās Jums noderēs!

Projekta “Atvērta platforma līdzdarbīgai dabaszinātņu izglītībai pilsētā” komanda

Saturs

Aktivitāšu pārskats	4
Jautājumu koks⁽¹⁾	5
Balons⁽¹⁾	5
Saknes un stumbrs ⁽¹⁾	5
Sniega pika ⁽³⁾	5
Dodies ārā! ⁽³⁾	6
Informācijas meklēšana ⁽³⁾	6
Dažādas perspektīvas ⁽³⁾	7
Intervija ⁽³⁾	8
Problēmas kartēšana un analīze ⁽³⁾	8
Īss kā tvīts ⁽⁴⁾	9
Kam var uzticēties? ⁽¹⁾	10
Gapminder ⁽³⁾	11
Kopīgais izvērtējums ⁽²⁾	11
Izmantotā literatūra	12
Pielikums Nr. 1	13
Pielikums Nr.2	14
Pielikums Nr. 3	15

Aktivitāšu pārskats

Aktivitātes nosaukums	Jautājumu uzdošana	Tēmas izvēle	Saziņa ar sabiedrību	Izpētes plānošana un sagatavošana	Tēmas izpratne, informācijas konteksta izpratne, viedokļa formulēšana	Risinājuma meklēšana	Darbs ar informācijas avotiem	Izvērtējums
Jautājumu koks	•	•						
Balons	•	•						
Saknes un stumbrs	•			•			•	
Sniega pika		•						
Dodies ārā!		•	•					
Informācijas meklēšana					•	•	•	
Dažādas perspektīvas						•	•	
Intervija			•				•	
Problēmas kartēšana un analīze					•	•	•	
Īss kā tvīts							•	
Kam var uzticēties?							•	
Gapminder							•	
Kopīgais izvērtējums								•

Jautājumu koks ⁽¹⁾

Laiks: 20 minūtes

Mērķis: Skolēni izvēlas turpmākās izpētes jautājumu

Aktivitātes apraksts:

Uz lielās papīra lapas vai plakāta uzzīmē lielu koku. Katram skolēnam ir 3 kartiņas, uz kurām viņi uzraksta savus jautājumus (uz katras kartiņas tikai 1 jautājums). Skolēni piestiprina kartiņas pie koka (simbolizē ziedus) un kopīgi lasa jautājumus. Grupa izvēlas jautājumus, kurus būtu interesanti izpētīt vietējos apstākļos. Tie pārvēršas par āboliem (kartiņas var iekrāsot dažādās krāsās).

Balons ⁽¹⁾

Laiks: 30 minūtes

Mērķis: Skolēni izvēlas interesantākos jautājumus turpmākai izpētei

Aktivitātes apraksts

No aktivitātes “Jautājumu koks” izvēlas jautājumus, kas tika atlasīti tālākai izpētei. Turpinājumā iztēlojas, ka lido gaisa balonā. Balons samazina augstumu, jo jautājumu balasts ir par smagu. Lai liktu balonam atkal pacelties augšup, ir jāizvēlas viens jautājums un jāizmet tas pār bortu, un tad atkal nākamais, un nākamais, līdz ir atlikuši tikai 3 jautājumi. Visas klases kopīgā diskusijā izlemj, kurš no jautājumiem ir vissvarīgākais un visvieglāk pārbaudāmais. Šis būs jautājums, kurš netiks izmests un kurš vēlāk tiks izpētīts.

Saknes un stumbrs ⁽¹⁾

Laiks: 15 minūtes

Mērķis: Skolēni vingrinās jautājumu uzdošanā un informācijas iegūšanā

Aktivitātes apraksts

Skolēni darbojas grupās pa 4–5. Sagatavo katrai grupai 1 interesantu jautājumu. Skolēni vispirms pieraksta savas atbildes uz lapiņām, tad izvēlas katrā grupā vienu skolēnu, kas būs “stumbrs” (pierakstīs atbildes), pārējie kļūs par “saknēm” – intervētājiem, kas izzina klases biedru domas par attiecīgo jautājumu. Skolēniem jāatceras atbildes (viņi nedrīkst lietot pierakstus) un jāinterpretē tās “stumbram”, kas tās pieraksta. Noslēgumā “stumbri” apkopo grupas iegūto informāciju.

Sniega pika ⁽³⁾

Laiks: 20 minūtes

Mērķis: Skolēni nosauc vides problēmas viņu pilsētā un diskutē par to nozīmīgumu

Aktivitātes apraksts

Aktivitāte var notikt klasē, vai vēl labāk – skolas pagalmā. Katrs skolēns saņem 2 papīra lapas, uz kurām uz katras uzraksta 1 vides problēmu, kas viņus uztrauc viņu pilsētā. Kad tas paveikts, papīra lapu saburza, izveidojot “sniega pikū”. Tad skolēni uzsāk “sniega kauju” ar šīm “pikām” (ievērojot drošības noteikumus, nemetot tās otram sejā). Kad kauja kādu laiku notikusi, katrs atkal paceļ jebkurus 2 papīrus (pikas), izlasa un iepazīstina pārējos ar uzrakstīto problēmu. Noslēgumā skolēni pārrunā nosauktās problēmas – ko skolēni par tām domā, kā uztver, kuras šķiet vissvarīgākās un steidzami risināmās, vai bija problēmas, kas atkārtojās vairāk kā 1 reizi

utt. Noslēgumā uzraksta visas problēmas uz kopējas papīra lapas vai plakāta un saglabā nākamai nodarbībai.

Dodies ārā! ⁽³⁾

Laiks: gatavošanās 30 minūtes, izvērtējums 30-40 minūtes

Mērķis: Skolēni pēta apkārtnes vides problēmu uztveri

Aktivitātes apraksts

Rosina skolēnus domāt par vides problēmām tuvējā apkārtņē (var izmantot piemēram “sniega pikas” aktivitāti problēmu atlasei). Skolēni sadalās grupās, izvēloties problēmu, kas viņus skar personīgi. Nav jābūt vienādam skaitam skolēnu katrā grupā.

Grupu uzdevums ir noskaidrot, kā viņu apkaimes cilvēki uztver izvēlēto vides problēmu. Viņi var aptaujāt radniekus, vecākus, kaimiņus, vai vienkārši garāmgājējus. Skolēni izpēta, vai viņu izvēlēta vides problēma uztrauc vēl kādu, varbūt tā jau ir sākuši risināt vai risinājums tiek meklēts. Varbūt cilvēkus vairāk uztrauc citas vides problēmas, kas skolēniem klasē neienāca prātā.

Skolēni gatavojoties apdomā šādus jautājumus:

- ✓ Aptaujas mērķis (ko viņi vēlas noskaidrot aptaujā?)
- ✓ Pieņēmums (hipotēze), ko vēlas apstiprināt (vai noraidīt) ar pētījumu (*Piemērs: Vairums aptaujāto uzskata, ka plastmasas atkritumi skolas apkārtņē ir problēma, kas būtu jārisina*)
- ✓ Ko viņi uzrunās un kur?
- ✓ Jautājumi, ko uzdos
- ✓ Kāda būs aptaujas forma? (*anketa, personīgas sarunas u.c.*)
- ✓ Kurš, ko un kad darīs?

Pēc aptaujas apkopo, analizē un prezentē rezultātus, izlemj, vai turpinās darbu pie izvēlētajā problēmas risināšanas, vai pievērsīsies citai, aktuālākai.

Informācijas meklēšana ⁽³⁾

Laiks: 15 minūtes sagatavošanai + nenoteikts laiks informācijas vākšanai

Mērķis: Ievākt informāciju par pētāmo tēmu

Aktivitātes apraksts

Iepriekš skolēni izvēlējās problēmu, ko vēlas pētīt. Tagad pienācis laiks nākamajam svarīgajam darbam – informācijas vākšanai. Šajā posmā skolēni vāc un apkopo informāciju, kas jau ir zināma par pētāmo problēmu un iespējamajiem risinājumiem, kā arī izvērtē avotus, kur šī informācija iegūta. Skolēni mācās atlasīt uz pierādījumiem balstītus informācijas avotus, kas piedāvā pārbaudāmus faktus. Skolēni neizmanto pieņēmumus vai spekulācijas. Ir iespējams, ka interesējošajai problēmai vai risinājumiem pierādījumi vēl neeksistē. Tādā gadījumā skolēniem ir iespēja pašiem šādus pierādījumus atrast. *Piemēram, nav pieejami dati par skolas apkārtņē izmesto atkritumu daudzumu. Šādā gadījumā var noorganizēt uzkopšanas talku un savāktos atkritumus nosvērt un izanalizēt. Tā iegūsi korektus un pierādāmus datus.*

Darbā ar informāciju skolēniem var palīdzēt tālāk minētie jautājumi

- Atrodiet informāciju – pierādījumus un faktus par izvēlēto tēmu! Aprakstiet to pēc iespējas konkrētāk, atbildot uz jautājumiem: Kas? Kā? Kāpēc? Kad? Kur?
- Kādu tieši problēmu gatavojaties risināt? Centieties norādīt pēc iespējas konkrētāk!

- Kādi pierādījumi jau eksistē (norādiet avotus)?
- Cik plaša ir problēma? Vai tā ir tikai jūsu pilsētas, vai visas Latvijas, Eiropas, globāla problēma?
- Kas ir saistīti ar problēmu – kas ir jūsu stāsta galvenie varoņi?
Būtu labi minēt šo cilvēku citātus Jūsu atskaitē. Jūs varat viņus intervēt vai kā savādāk iegūt viņu atbildes.
- Kam vēl ir kaut kas sakāms par šo problēmu?
- Kādi iespējamie risinājumi jau eksistē Jūsu problēmai?
Meklējiet informāciju par gadījumiem, kad šāda problēma jau risināta - kad, kur un cik veiksmīgi?
- Kādi ir pierādījumi, ka risinājums darbojas?
- Kādi ir izvēlēti risinājuma ierobežojumi?
Neviens risinājums nav perfekts, tam ir ierobežojumi – reizēm tie ir dārgi vai trūkst cilvēkresursu. Jums jāzina šie ierobežojumi un jāsaprot, kā tos pārvarēt.

Dažādas perspektīvas ⁽³⁾

Laiks: 45 minūtes

Mērķis: Skolēni izzina problēmu no dažādiem aspektiem – apzina pēc iespējas vairāk dažādu perspektīvu, iedomājas konkrētas lomas, kas pārstāv šīs perspektīvas, un iemeslus, kas liek viņiem pieņemt tādas vai citādas lēmumus.

Aktivitātes apraksts

Sagatavo skolēniem rakstu, kas atspoguļo dažādu cilvēku uzskatus par kādu vides problēmu (vislabāk, ja tā ir saistīta ar pilsētvidi). Skolēni analizēs cilvēku dažādos uzskatus, meklēs iemeslus, kāpēc viņi skatās uz šo problēmu tieši tā, kur šāds uzskats radies, un kā vienu un to pašu lietu var apskatīt no dažādiem skatu punktiem.

Skolēni uzmanīgi izraksta rakstu un konstatē, cik dažādu viedokļu tajā ir atspoguļoti, un kādas ir galvenās darbojošās personas. Kas ir minēti rakstā, un kas nav pieminēti, bet arī ir saistīti ar šo problēmu? Skolēni strādā individuāli vai grupās. Skolēniem jādod pietiekami daudz laika apdomāt dažādās lomas. Sekojoši jautājumi var palīdzēt:

- Kā šī problēma parādās dažādās vietās un dažādos laikos?
- Ko problēma ietekmē? Kas gūst labumu?
- Ko šī problēma uztrauc?
- Kam ir informācija par šo problēmu?

Iedrošina skolēnus izvēlēties kādu no lomām/ skatu punktiem un aizpildīt lomas aprakstu:

Loma	Ko šis cilvēks saka?	Kāds ir viņa mērķis?	Kādas ir viņa intereses?	Kas varētu mainīt šī cilvēka uzvedību?	Kas ir uz spēles?

Skolēni sagatavo un uzraksta savas lomas runu pēc dotā plāna:

- Ko es domāju par šo problēmu (no savas lomas skatu punkta)?
- Kādi man ir jautājumi kā lomas pārstāvim?

Kad lomu apraksti sagatavoti, skolēni izspēlē situāciju, iejūtoties savā lomā. Ja vairāki skolēni izvēlējušies vienu lomu (piemēram zinātnieku), iedrošina viņus iedomāties dažādus zinātnieku tipus – aizrautīgu piedzīvojumu meklētāju, jauno zinātnieku, kam sevi jāpierāda, kādas zinātniskas institūcijas pārstāvi utt.

Fiksē visus izteiktos viedokļus un neskaidros jautājumus tālākajam darbam.

Noslēgumā apspriež, kādas jaunas idejas/domas par tēmu šobrīd radušās? Vai bija kas negaidīts, par ko iepriekš nepadomāja? Varbūt ir jauni jautājumi?

Intervija ⁽³⁾

Laiks: 45 minūtes

Mērķis: Skolēni iepazīstas ar interviju veidošanas pamatprincipiem – kā sagatavot, veikt, apstrādāt un publicēt interviju

Aktivitātes apraksts

Šai nodarbībai būs nepieciešams intervijas paraugs (labāk video ieraksts).

1. Jautā skolēniem, ko viņi saprot ar vārdu intervija. Kopīgi izveido sarakstu, kas raksturo šo žurnālistikas žanru. Pajautā skolēniem, kādu interviju viņi ir redzējuši, lasījuši vai dzirdējuši pēdējā laikā.
2. Paskaidro skolēniem, ka viņiem jānoskatās intervija un jāvēro, ko intervētājs jautā, kā viņš jautā, kādus jautājumus uzdod, un kā intervējamais atbild uz jautājumiem.
3. Atskaņo/ parāda interviju.
4. Pārrunā ar skolēniem viņu novērojumus. Kā intervija bija veidota? Kā intervētājs uzsāka interviju, iepazīstināja ar sevi? Ko viņš jautāja? Kā bija noformulēti jautājumi? Kādus jautājuma vārdus visbiežāk izmantoja?
5. Pārrunā ar skolēniem, ka intervija sastāv ne tikai no redzamās daļas, ko redzam, dzirdam, izlasām, bet arī no sagatavošanās un intervijas apstrādes. Visas šīs fāzes ir svarīgas labai intervijai.
6. Skolēni grupās diskutē par to, kas jāizdara, lai veiktu interviju. Viena grupa domā par to, kas jāgatavo sagatavošanās fāzē, otra par to, kas jādara intervijas laikā, nākamā – kas jādara pēc intervijas.
7. Skolēni dalās ar savām idejām, papildina citas grupas sacīto, ja kaut kas pietrūkst. Kopīgi izveido intervijas veikšanas darba lapu (pielikums Nr. 1)
8. Veic interviju pēc sagatavotā plāna, apstrādā to.

Problēmas kartēšana un analīze ⁽³⁾

Laiks: 45 minūtes

Mērķis: Skolēni atpazīst un noformulē vides problēmu, identificē tās cēloņus un sekas un iespējamās risinājumus

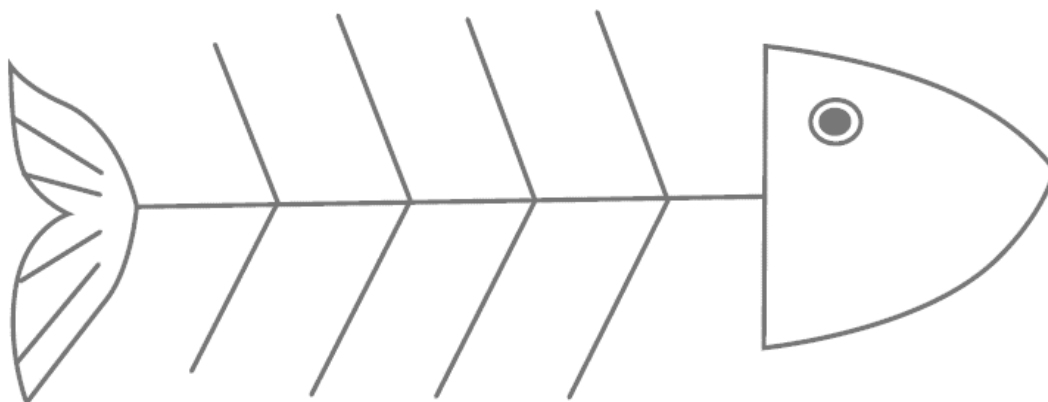
Aktivitātes apraksts

Šī aktivitāte noderēs gan zinātnes reportieriem, gan visai zinātnes komandai. Iepriekš skolēni noskaidroja problēmu, ko vēlas izpētīt sīkāk. Tagad seko tēmas izpēte. Skolēni kartēs un

analizēs dažādus resursus un meklēs atbilstošu informāciju. Izpēte sastāv no vairākām daļām – informācijas meklēšanas plašsaziņas līdzekļos un tās izvērtēšana, problēmas eksistences un iespējamo risinājumu pierādīšana, zinātnisko pētījumu meklēšana un intervijas ar cilvēkiem, kas saistīti ar problēmu vai tās risinājumiem. Viss šis ir ļoti nozīmīgi, lai iespējami vairāk uzzinātu par risināmo problēmu un varētu atbildēt uz jautājumiem *kas, kāpēc, kā, kad* un *kur* savā ziņojumā. Šajā aktivitātē skolēni darbā ar tekstu mācīsies formulēt problēmu un sagatavoties izpētei.

Skolēni iepazīstas ar rakstu par kādu vides problēmu. Grupās diskutē par sekojošiem jautājumiem:

- Kāda ir raksta tēma?
- Cik plaša ir problēma? Vai lokāla, visas valsts vai Eiropas mēroga?
- Kas to risina?
- Kādi iespējamie risinājumi minēti rakstā?
- Kādas vēl cilvēku grupas saistītas ar problēmu?
- Kas rada šo problēmu? Sakārto iemeslus “zivs asakā” – problēmu galvā, rakstā minētos iemeslus uz asakām. Redzamākos iemeslus raksta tuvāk galvai, sarežģītākos – tuvāk astei.

- Kādas problēmas sekas minētas rakstā?

Skolēni grupās pārrunā jautājumus un pieraksta rezultātus, dalās savos rezultātos ar pārējām grupām.

Noslēgumā skolēni precīzi noformulē rakstā aprakstīto problēmu. Formulējumam jāatspoguļo iepriekš veiktā analīze un jāatbild uz jautājumiem *kas, kāpēc, kā, kad* un *kur*?

Īss kā tvīts ⁽⁴⁾

Laiks: 20 minūtes

Mērķis: Skolēni izvēlas galveno ziņu no teksta

Aktivitātes apraksts

Tvitera ziņai ir noteikts garums - 280 rakstu zīmes. Tas var šķist ierobežojums, bet tas palīdz īsi un konkrēti noformulēt domu, veidojot ierakstus sociālajos tīklos.

Izdala skolēniem tekstu par jebkuru tēmu un aicina noformulēt galveno ziņu, nepārsniedzot 280 zīmju ierobežojumu.

[illegible]

Kam var uzticēties? ⁽¹⁾

Mērkis: Skolēni izvērtē dažādus informācijas avotus, lai novērtētu to ticamību

Sagatavojiet īsus tekstus no dažādiem avotiem (var izmantot projekta Dabaszinātnes pilsētā materiālus – nodarbības “Nākotne bez atkritumiem 2. aktivitāte <http://videsskola.lv/component/attachments/download/225> . Informācija par pilsētvidi 1.pielikumā <http://videsskola.lv/component/attachments/download/186>), rakstus sanumurējot. Skolēni strādā grupās, aizpildot sekojošo tabulu (2. pielikums):

1. Ieraksta informācijas avotu 1. ailītē, norādot, kāda veida izdevums tas ir;
2. Pieraksta savas izvēles pamatojumu;
3. Novērtē katra avota ticamību ar 1-5 punktiem: 1=ļoti ticams 5= maz ticams (pārliecinās, vai skolēni saprot ticamības jēdziena nozīmi). Pēc tam katra grupa prezentē savu tabulu, kam var sekot īsa diskusija, kāpēc daži informācijas avoti ir vairāk ticami nekā citi.

Gapminder⁽³⁾

Laiks: 15–20 minūtes

Mērķis: Skolēni pilda testu, kura laikā konstatē, cik ļoti viņu domas ir ietekmējuši plašsaziņas līdzekļi

Aktivitātes apraksts

Šī darba lapa ir vienkāršota Gapminder lietotnes versija, tajā ir tikai 10 jautājumi. Skolotājs uzņem laiku un izvērtē atbilžu pareizību. Pilna testa elektroniskā versija angļu valodā atrodama šeit <http://forms.gapminder.org/s3/test-2018>. Šajā versijā laiks tiek skaitīts automātiski un pēc laika limita beigām parādās nākamais jautājums. Noslēgumā tiek izvērtēta iesniegto atbilžu pareizība.

Tests. Izdala skolēniem darba lapas (Pielikums Nr.3) vai aicina izmantot Gapminder lietotni viedtālrunos. Saka skolēniem, ka viņiem būs jāizpilda ātrs tests. Nepaskaidro neko vairāk, lai neietekmētu rezultātus. Ja skolēni pilda darba lapas, jāuzņem laiks (30 sekundes katram jautājumam, kopā 5 minūtes). Laiku nepagarina, laika limits šajā uzdevumā ir būtisks.

Kad visi jautājumi atbildēti, nosauc pareizās atbildes, nediskutējot par tām (1c, 2a, 3c, 4a, 5b, 6c, 7c, 8c, 9c, 10a darba lapā)

Skolēni saskaita pareizās atbildes

Testa izvērtējums. Aicina pacelt rokas tos skolēnus, kam bija 10 pareizas atbildes, tad 9, 8 utt. Tad pie katra jautājuma norāda skolēnu skaitu, kas atbildējuši pareizi.

Diskusija. Vaicā skolēniem, kāds viņuprāt ir testa mērķis un ko šie rezultāti parāda. Lai gan iznākums būs nedaudz atšķirīgs dažādiem skolēniem, parasti tikai nelielam skaitam skolēnu būs pareizas atbildes. Tas rāda, ka mēs daudzās vides problēmas vērtējam daudz negatīvāk, nekā tās īstenībā ir. Kāpēc? Skolēni izsaka savas versijas.

Diskutē ar skolēniem, kur mēs iegūstam informāciju? Kas mūs ietekmē? Kuras atbildes uz kuriem jautājumiem viņus pārsteidza? Turpinājumā var izvērst plašāku diskusiju par to, kā plašsaziņas līdzekļi ietekmē mūsu uzskatus, kā tie ziņo par problēmām, kā tas liek cilvēkiem justies? Vai plašsaziņas līdzekļi pietiekami informē par problēmu iespējamiem risinājumiem?

Kopīgais izvērtējums⁽²⁾

Laiks: 10 minūtes.

Mērķis: Skolēni saprot, ka katrs var uztvert to pašu rezultātu nedaudz atšķirīgi.

Aktivitātes apraksts

Skolēni darbojas pāros, katram pārim 1 raksts par jebkuru tēmu. Katrs atsevišķi izvērtē raksta kvalitāti, pamatojot ar pierādījumiem, kas pamato viņa vērtējumu. Pāros izrunā rezultātus un iespējamās atšķirības un to, ka katrs uztver tekstu nedaudz atšķirīgi.

Izmantotā literatūra

(1) Votápková, D., Badatele.cz: Průvodce pro učitele badatelsky orientovaným vyučováním. Sdružení TEREZA 2013, ISBN 978-80-87905-02-9.

Latviski projekta “Iedvesmot skolēnus dabaszinātnēm” materiāla “Agrīna pētnieciskā izziņa – dabaszinātņu stundu paraugi, ieteikumi pedagogiem un mācību nodarbības”

http://www.mass4education.eu/images/final_version/WG2/WG2_Tutorial_LV.pdf

(2) Svobodová H.: Hodnocení v badatelsky orientovaném vyučování. Vzdělávací centrum TEREZA, z. ú., 2018. ISBN 978-80-87905-17-3.

Available online: https://globe-czech.cz/_files/userfiles/Tereza_-_hodnoceni_BOV.pdf

(3) Jakobová, Z.: Mladí reportéři pro životní prostředí - lekce do výuky a pracovní listy pro žáky.

Vzdělávací centrum TEREZA, z. ú., 2019

Available online: <https://www.mladireporter.org/files/mladi-reporteri-lekce-do-vyuky-final.pdf>

(4) Adapted 2020 from Vanda Vaníčková: Pětiminutovka, Aktivita: "Tweetni to!"

Available online: <https://www.youtube.com/watch?v=9NXHwwmoMW8>

Intervijas posmu darba lapa

Pirms intervijas

1. Padomājiet par to, kam domāta šī intervija – kas ir jūsu auditorija? Kas to lasīs vai skatīsies? Jūs droši vien rīkosieties atšķirīgi atkarībā no tā, vai tā domāta bērnu, vecāku vai zinātnieku auditorijai.
2. Kāda veida interviju veiksiet? Neformālu, ko nepublicēsiet pilnībā, bet izmantosiet atsevišķus citātus? Īsu vai garu interviju, ko publicēsiet pilnībā?
3. Kā veiksiet interviju – personīgi tiekoties, pa telefonu, epastu vai tiešsaistē?
4. Organizatoriski jautājumi – vienošanās par datumu, laiku, vietu, intervijas ilgumu, citām klātesošām personām (piemēram fotogrāfu). Informēt par intervijas mērķi un publiskošanas laiku un vietu. Vienoties, vai jādod izlasīt intervijas pirms publicēšanas.
5. Iepazīstieties ar intervējamo cilvēku – ko viņš dara, kāda ir viņa pieredze, vai ir bijušas iepriekšējas publikācijas ar viņu, vai viņš ir izteicies par jūs interesējošo jautājumu?
6. Izpētiet detalizēti jautājumu, par kuru gribat runāt.
7. Sagatavojiet jautājumus, ko gribat uzdot, un sakārtojiet tos prioritāšu secībā – kurus noteikti jāuzdod, un kuri nav tik svarīgi un tos var atstāt, ja laiks iet uz beigām. Parasti intervējamais grib iepriekš zināt, par kādu jomu gribēsiet ar viņu runāt.
8. Uzdodiet atvērtus jautājumus, uz kuriem nav iespējams atbildēt ar *jā* vai *nē*. Šādi jautājumi parasti sākas, piemēram ar *kā*, *kāpēc*.
9. Pārbaudiet, ka aparatūrai baterijas ir uzlādētas.

Intervijas laikā

1. Ierodieties laikā un sagatavojies. Ja esat vairāki cilvēki, vienojieties par pienākumiem (kurš jautā, kurš pieraksta vai ieraksta, kurš fotogrāfē, kurš uzņem laiku utt). Neaizmirstiet pajautāt atļauju sarunu ierakstīt un fotogrāfēt vai filmēt.
2. Formulējiet jautājumu precīzi un nepārprotami. Neietveriet vairākus jautājumus vienā, neuzdodiet jautājumu, kurā jau ietverts jūsu viedoklis vai vēlamā atbilde.
3. Nejautājiet jautājumus, ko varat atrast citos ziņu avotos, drīzāk jautājiet skaidrojumu nesaprotamām lietām, personas viedokli vai viņa turpmāko rīcību.
4. Vērojiet laiku un uzdodiet jautājumus, ko vēlējāties uzdot. Ja intervējamais izvairās vai maina tēmu, atgriezieties pie tiem.

Pēc intervijas

1. Galīgajai intervijai nav jābūt precīzai vārdu vārdā – jūs varat rediģēt vai īsināt teikumus, bet jāsaglabā galvenā doma. Jūs varat neiekļaut publikācijā daļas, kas nav saistītas ar jūs interesējošo tēmu.
2. Sekojiet noteikumiem, par kuriem vienojāties pirms intervijas, piemēram, ja intervējamais vēlējās redzēt interviju pirms publikācijas.
3. Intervējamais nesaņem nekādu atlīdzību par interviju.

Informācijas avotu analīze

Informācijas avoti	Teksta Nr.	Kas tev lika izlemt sakārtot šādi?	Ticamības skala 1= ļoti ticams 5 = maz ticams
Viedokļu raksts, blogs			
Kvalitatīvas interneta avīzes, mājas lapas			
Laikraksts/žurnāls			
Profesionāls dabas aizsardzības žurnāls			
Dzeltenā prese, tenku lapa			
Citi (kādi?)			

Darba lapa Gapminder

Izmēģini pasaules faktu testu! Te būs 10 jautājumi, kas katrs jāatbild 30 sekunžu laikā, kopā 5 minūtes visiem jautājumiem. Izlasi jautājumu un apvelc pareizo atbildi. Pēc 5 minūtēm uzzināsi pareizās atbildes. Neviens cits Tavas atbildes neredzēs.

1) Pēdējos 20 gados nabadzīgo cilvēku skaits pasaulē:

- a) gandrīz dubultojies;
- b) palicis vairāk vai mazāk nemainīgs;
- c) samazinājies gandrīz uz pusi.

2) Cik daudz bērnu pasaulē līdz 1 gada vecumam ir vakcinēti pret vismaz dažām slimībām?

- a) 80%
- b) 50%
- c) 20%

3) Kā pēdējos 100 gados mainījies dabas katastrofās bojā gājušo skaits?

- a) gandrīz dubultojies;
- b) palicis vairāk vai mazāk nemainīgs;
- c) samazinājies gandrīz uz pusi.

4) Pasaulē kopumā 30 gadīgie vīrieši ir mācījušies skolā vidēji 10 gadus. Cik gadus tā pašā vecuma sievietes ir pavadījušas skolā?

- a) 9
- b) 6
- c) 3

5) ANO paredz, ka līdz 2100. gadam iedzīvotāju skaits palielināsies par 4 miljardiem. Kāds ir galvenais iemesls?

- a) Būs vairāk bērnu (līdz 15 gadu vecumam).
- b) Būs vairāk pieaugušo (15-75).
- c) Būs vairāk veco cilvēku (virs 75 gadu vecumam).

6) Cik meiteņu kopumā pasaules nabadzīgākajās valstīs pabeidz 5. klasi?

- a) 20%
- b) 40%
- c) 60%

7) Šobrīd pasaulē ir 2 miljardi bērnu vecumā līdz 15 gadiem. Cik pēc ANO prognozēm viņu būs 2100. gadā?

- a) 4 miljardi
- b) 3 miljardi
- c) 2 miljardi

8) Cik cilvēkiem pasaulē ir pieejama elektrība?

- a) 20%
- b) 50%
- c) 80%

9) Kāds ir vidējais paredzamais dzīves ilgums pasaulē?

- a) 50 gadi
- b) 60 gadi
- c) 70 gadi

10) Tīģeris, lielā panda un melnais degunradzis bija apdraudēto sugu sarakstā 1996. gadā. Cik no viņiem šobrīd ir vairāk apdraudēti, nekā tad?

- a) neviens
- b) viens
- c) divi

Pareizo atbilžu skaits: _____